

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan de Vice-President van de Raad van State
De heer mr. Th.C de Graaf
Postbus 20019
2500 EA DEN HAAG

DGBRW/BFR/B&A

[www.linkedin.com/company/
ministerie-van-bzk](http://www.linkedin.com/company/ministerie-van-bzk)

Kenmerk
2020-0000665233

Uw kenmerk

Bijlage(n)

--

Datum 23 november 2020
Betreft Verzoek om voorlichting over interbestuurlijke verhoudingen

Geachte heer De Graaf,

In overleg met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) wil ik de Afdeling advisering van de Raad van State (de Afdeling) verzoeken een voorlichting uit te brengen op grond van artikel 21a van de Wet op de Raad van State over de ontwikkeling van de interbestuurlijke verhoudingen in deze kabinetsperiode. En daarbij ook aanbevelingen te doen over de knelpunten of vraagstukken in de interbestuurlijke verhoudingen die het Rijk en de medeoverheden in de volgende kabinetsperiode met voorrang zouden moeten oppakken.

Ontwikkelingen in de interbestuurlijke verhoudingen

De interbestuurlijke verhoudingen zijn volop in beweging. De verschillende overheden hebben elkaar hard nodig om de grote maatschappelijke opgaven (klimaatverandering, energietransitie, woningbouwopgave, stikstof, etc.) aan te kunnen pakken. Met het Interbestuurlijk Programma (IBP) hebben het Rijk, de provincies, gemeenten en waterschappen daarom begin 2018 afgesproken dat deze opgaven zoveel mogelijk gezamenlijk worden opgepakt en dat de onderlinge samenwerking versterkt wordt.

Burger en bedrijf vinden het vooral belangrijk dát de maatschappelijke opgaven worden aangepakt en minder welke overheid dit doet. Dit vergt een andere manier van opereren, waarbij eenieder bijdraagt waar nodig. Ook in het recente rapport van de Studiegroep Interbestuurlijke en Financiële Verhoudingen "Als één overheid. Slagvaardig de toekomst tegemoet!" komt dit sterk tot uitdrukking. De studiegroep constateert dat de huidige grote opgaven die bestuurslagen, taken en regio's overstijgen, vragen om een betekenisvolle rol van de overheid. De overheid moet snel in kunnen spelen op veranderende omstandigheden en zorgen voor effectieve verbindingen met zowel inwoners als private en maatschappelijke organisaties zodat ook zij hun bijdrage kunnen leveren. De samenleving heeft overheden nodig die door intensieve samenwerking als één overheid opereren en sterk in de uitvoering zijn, waardoor maatschappelijke opgaven daadwerkelijk kunnen worden opgelost.

Decentralisaties: zorgen over uitvoeringskracht

Een andere belangrijke ontwikkeling betreft de decentralisaties in zowel het sociale als fysieke domein. Deze hebben bijgedragen aan veranderende verhoudingen tussen het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Het grotere takenpakket en bijbehorende (budget)verantwoordelijkheid voor de medeoverheden maken dat overheden meer en meer van elkaar afhankelijk zijn om verantwoordelijkheden waar te maken. Tegelijkertijd zijn er knelpunten bij de uitvoering van deze decentralisaties, zoals de uitvoeringskracht van gemeenten en provincies en bijvoorbeeld de langlopende discussie over de toereikendheid van de financiële middelen in het sociaal domein.

Evenwichtige verhoudingen

Het beginsel van gelijkwaardigheid en/of gelijkwaardig partnerschap in de verhouding tussen de overheden is uitgangspunt van onder meer het IBP en de Code interbestuurlijke verhoudingen. Tegelijkertijd is het de nationale overheid die als wetgever de inhoudelijke en financiële kaders stelt, de meeste belastingen heft en inkomsten met de decentrale overheden verdeelt. De belangrijkste beleidsvoornemens van het Rijk met gevolgen voor de decentrale overheden vinden hun oorsprong in een regeerakkoord. Dat impliceert dat een goede betrokkenheid van de decentrale overheden bij de voorbereiding daarvan noodzakelijk is. De praktijk laat evenwel zien dat deze niet op voorhand verzekerd is. Het is een grote opgave te zorgen voor meer evenwicht in de verhoudingen tussen de overheden, zodat de opgaven van een goede aanpak kunnen worden voorzien.

Specifieke vragen voor het verzoek om voorlichting

Het verzoek is in de voorlichting in het bijzonder in te gaan op de hieronder beschreven vragen:

- Bij complexe opgaven leidt de bestaande verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden in een aantal gevallen tot sturingsproblemen. Hoe kun je als overheden gezamenlijke sturing vormgeven met inachtneming van de bestaande verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden die vaak in medebewind en met een verschillende mate van beleidsruimte worden uitgeoefend? Is het mogelijk bestuurlijke afspraken resultaatgerichter vorm te geven? Of is het nodig verantwoordelijkheden en bevoegdheden te wijzigen?
- Er is een toenemende roep om een gezaghebbend orgaan voor (financiële) geschillen tussen overheden. In het kader van de recente behandeling van mijn begroting heb ik de toezegging gedaan hiernaar een verkenning uit te voeren. Ik zou graag uw opvatting horen óf en onder welke voorwaarden een dergelijk orgaan effectief kan zijn en kan bijdragen aan betere onderlinge financiële verhoudingen. Dit ook gezien de toegenomen verantwoordelijkheden op lokaal niveau en de grote financiële afhankelijkheid van het Rijk. Ook ben ik benieuwd naar uw adviezen over hoe decentrale overheden beter betrokken kunnen worden bij de voorbereiding van de kabinetsformatie.
- Het groeiend takenpakket, de hoge eisen van inwoners en meer dichtgeregeld beleid leiden tot zorgen rondom de uitvoeringskracht van

DGBRW/BFR/B&A

Datum

Kenmerk

2020-0000665233

met name gemeenten. Bieden instrumenten als taakdifferentiatie, meer congruente regio's of het beter ontsluiten van kennis hier een oplossing voor? Zijn er andere oplossingen denkbaar om de toegenomen druk op gemeenten te verlichten?

Ik zou het zeer op prijs stellen als de voorlichting uiterlijk in maart 2021 zou kunnen worden uitgebracht.

Ik dank u op voorhand voor uw medewerking.

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren